

Bölüm 5

YÜZÜNCÜ YILDA TÜRKİYE'DE SOSYAL POLİTİKALAR

Şule Deveci HİZMEN¹

Giriş

Dünya siyasetinde yaşanan dönüm noktasını 18. Yüzyıldan itibaren Sanayi Devriminin kabulü hazırladığı zemin üzerine toplumların sosyal ihtiyaçlarının artması neticesinde sosyal politikaların doğuşuyla sonuçlanmış ve tüm dünyada söz konusu ihtiyaçlara verilen cevaplar sayesinde benimsenen bir siyaset ajandası olarak günümüze uzanmıştır. Devrimin kelime anlamına bakıldığında “bir toplumun yaşamında önemli işlevi olan kurumların hızlı ve geniş kapsamlı bir biçimde kökten değiştirilmesi ya da yenileştirilmesi, yeniden biçimlendirilmesi ya da belli bir alanda birdenbire gerçekleşen kökten değişiklik” (Türk Dil Kurumu) sanayi devriminin sahip olduğu isim hakkını layıkıyla yerine getirdiği görülmüş ve o dönemden sonra hiçbir şeyin eskisi gibi olmadığı anlaşılmıştır. 17. Yüzyılda sanayinin gelişmesi ile birlikte kapitalizm tohumlarının atıldığı sosyal politikaların gelişmeye başlaması elbette tesadüf değildir. Toplum yapısının değişmesi, işçi sınıfının ortaya çıkması, yeni sosyal ihtiyaçların ortaya çıkması ve sosyal hizmetlerin ortaya çıkmasındaki temel motivasyon olan yoksulluğun kaldırılması gibi neticelerle sonuçlanmıştır. Devrimin gerçekleştiği Avrupa ülkelerinin öncülük ettiği sosyal politika yolculuğu söz konusu ülkelerin örnek

¹ Doktora Öğrencisi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, suledeveci95@gmail.com, ORCID iD: 0000-0002-4220-885X

Kaynaklar

- Akkaya, Y. (1999) “1990’lı Yıllarda Türkiye’de Grevler” *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 54(2), 1-34.
- Buğra A., Keyder Ç., (ed) (2017). *Sosyal Politika Yazıları*. İletişim Yayınları, İstanbul.
- Çelik, A. (2010). “Muhafazakâr Sosyal Politika Yönelimi: Hak Yerine Yardım-Yükümlülük Yerine Hayırseverlik”. *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, (42), 63-81.
- Çelik, A., & Koray, M. (der.) (2015). *Himmet, Fıtrat, Piyasa-AKP Döneminde Sosyal Politika*. İletişim Yayınları. İstanbul.
- Çetin, S. (2010) “Türkiye’de Kamu Yönetimi Reform Sürecinin Değerlendirilmesi: Aksayan ve İşleyen Yönler” *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(3), 23-37.
- DİSK,(2019) “Türkiye’de Sendikalaşma, Toplu İş Sözleşmesi Kapsamı ve Grevler (2013-2019)”, İstanbul.
- Erdem E. (2016) “Sanayi Devriminin Ardından Osmanlı Sanayileşme Hamleleri: Sanayi Politikalarının Dinamikleri ve Zafiyetleri” *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 48, 17-44.
- Esping-Andersen, G. (1990). *The Three Worlds of Welfare Capitalism*, UK: Polity Press.
- Esping-Andersen, G. (1999). *Social Foundations of Post-Industrial Economies*, Oxford: Oxford University Press.
- Ferrera, M. (Ed.). (2005) “Welfare state reform in southern Europe: fighting poverty and social exclusion in Greece, Italy, Spain and Portugal” *Routledge*. (6).
- Gough, I. (1996) “Social assistance in southern Europe” *South European Society & Politics*, 1(1), 1-23.
- Günel, P. (2009) “Avrupa Birliği’nin Sosyal Politikası Çerçevesinde Güney Avrupa Sosyal Devlet Modeli ve Türkiye”. *Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi*, Ankara.
- Hatıplı, M. (2019). “Modernizm ve Post-Modernizm Arasında Sosyal Politika” *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi (IBAD)*, 4(2), 410-425.
- İpek, E. (2022). “Sosyal Politikanın Dünyada ve Türkiye’de Tarihsel Gelişimi”. A. Develi ve E. İpek(ed.) *Sosyal Politikayı Keşfetmek Temel Çalışma Konuları*, Nobel Yayınları, Ankara, 1-26.
- Kalkışım, H. M., Doğan, K. C., & Soylu, A. C. (2023). “Türk Sendikalarının 1978 Ekonomik Krizi Karşısındaki Tutumları”. *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi*, 6(5), 641-662.
- Kanca, O.C. (2012) “1950-1960 Arası Türkiye’de Uygulanan Sosyo-Ekonomik Politikalar” *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(19), 47-63.
- Kasapoğlu, M. M. (2021) “Türkiye’nin Avrupa Birliği Sosyal Politikasına Uyumu: Genel Bir Değerlendirme” *İktisadi İdari ve Siyasal Araştırmalar Dergisi (İKTİSAD)*, 6(16), 512-537.
- Koray, M. (2000) “Sosyal Politika” Ezgi Kitap Evi, Bursa.
- Koytak, A. S. (2014). “Türkiye’de Sosyal Yardım ve Sosyal Politikadaki Dönüşüm: Ak Parti Modeli”. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 3(5), 70-89.
- Leibfried, S., & Pierson, P. (1992) “Prospects for social Europe” *Politics & Society*, 20(3), 333-366.

- Makal, A. (2003). "Cumhuriyetin 80. Yılında Türkiye'de Çalışma İlişkileri" Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Gelişme ve Toplum Araştırmaları Merkezi Tartışma Metinleri, (62).
- Özaydın, M.M, Çevik, Ö.C. (2017). "Türk Sosyal Politikasında Refah Kurumlarının Yapılanma Çabaları: 1960-1980 Dönemi" *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 6(16), 597-615.
- Özpolat, A. O. (2022). "Sosyal Hizmetlerin Sunumunda Yeni Bir Model Olan Aile Sosyal Destek Programının (Asdep) İncelenmesi". *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 22(54), 141-167.
- Şişman, Y. (2017) "Türkiye'de Sosyal Politikanın Dünü, Bugünü: Hayırseverliğin Kurumsallaşması mı? Gelişim mi?" *Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 4(2), 1-22.
- Tetik A. Korkmaz A. (2022) "Osmanlı Döneminde Sosyal Politika Uygulamaları" *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 27(3), 423-443.
- Tiyek, R., Yertüm, U. (2016). "Güney Avrupa Refah Rejimi Bağlamında Türkiye: Bir Değerlendirme" *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(1), 26-51.
- Turan, B. (2013). "Ak Parti ve Yoksul Yardımları: Sosyal Hizmet Mi Rıza Üretimi Aracı Mı?". *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(3), 23-38.
- Turan, F. (2016) "Türkiye'nin Zorunlu Eğitim Politikaları -Tarihsel Perspektif" *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, (1)1, 1-10.
- Yaşar, S. (2017) "İşçi Sigortaları Kurumunun Kuruluşu" *Sosyal Güvenlik Dergisi* (Journal of Social Security). 7(2), 211-232.
- Yaşar, S. (2018) "274 Sayılı Sendikalar Kanunu ve 275 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu'nun Hazırlanması Süreci ve Sendikalar" *Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(2), 97-120.
- Yıldırım, B., & Şahin, F. (2019) "Esping-Andersen'in refah devleti sınıflandırması ve makro sosyal hizmet uygulamaları temelinde Türkiye'nin konumu" *OPUS International Journal of Society Researches*, 11(18), 2525-2554.

WEB

- <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/cemiyetler-kanunu-1938/> (08.09.2023)
- [https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/takrir-i-sukun-kanunu/#:~:text=1%2D%C4%B0rticaya%2C%20isyana%2C%20%C3%BCIkenin,yapanlar%C4%B1%20H%C3%BCk%C3%BCmet%2C%20%C4%B0stiklal%20Mahkemesine%20verebilir.\(09.10.2023\)](https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/takrir-i-sukun-kanunu/#:~:text=1%2D%C4%B0rticaya%2C%20isyana%2C%20%C3%BCIkenin,yapanlar%C4%B1%20H%C3%BCk%C3%BCmet%2C%20%C4%B0stiklal%20Mahkemesine%20verebilir.(09.10.2023))
- <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-2022-49390> (21.09.2023a)
- [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Saglik-Harcamalari-Istatistikleri-2021-45728#:~:text=Hanehalklar%C4%B1%20taraf%C4%B1ndan%20tedavi%2C%20ila%C3%A7%20vb,%15%2C9%20olarak%20ger%C3%A7ekle%C5%9Fti.\(22.10.2023b\)](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Saglik-Harcamalari-Istatistikleri-2021-45728#:~:text=Hanehalklar%C4%B1%20taraf%C4%B1ndan%20tedavi%2C%20ila%C3%A7%20vb,%15%2C9%20olarak%20ger%C3%A7ekle%C5%9Fti.(22.10.2023b))
- <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Sosyal-Koruma-Istatistikleri-2021-45744> (23.10.2023)
- <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Sosyal-Koruma-Istatistikleri-2021-45744> (24.10.2023c)
- <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Yoksulluk-ve-Yasam-Kosullari-Istatistikleri-2022-49746> (24.10.2023a)

- <https://isigmeclisi.org/is-cinayetleri-raporlari> (25.10.2023)
- <https://sendika.org/2011/02/ulusal-istihdam-strateji-belgesi-tam-metin-50352> (26.10.2023)
- <https://sosyalhizmetler.ibb.gov.tr/hakkimizda.aspx> (27.10.2023)
- <https://ticaret.gov.tr/data/5d41a0a913b87639ac9e0138/1-%20Esnaf%20ve%20Sanatkarlar%20Kredi%20ve%20Kefalet%20Kooperatifi%20%C3%96rnek%20Anas%C3%B6zle%C5%9Fmesi.pdf> (28.10.2023)
- <https://www.aile.gov.tr/ss/engelli-ve-yasli-hizmetleri-genel-mudurlugu/engellilerin-haklarina-iliskin-sozlesme/> (28.10.2023a)
- <https://www.aile.gov.tr/sygm/genel-mudurluk/sosyal-yardimlasma-ve-dayanismayi-tesvik-fonu/> (28.09.2023b)
- <https://www.akparti.org.tr/parti/icraatlar/il-icraat-kitaplari/> (25.09.2023)
- <https://www.ankara.bel.tr/sosyal-hizmetler/sosyal-yardimlar> (11.09.2023)
- <https://www.iletisim.gov.tr/images/uploads/dosyalar/uzuylin-sosyal-politikalari.pdf> (07.09.2023)
- <https://www.iskur.gov.tr/kurumsal-bilgi/raporlar/> (04.09.2023)
- <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4857&MevzuatTur=1&MevzuatTer-tip=5> (21.10.2023)
- <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2828.pdf> (07.09.2023)
- <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/10816.pdf> (08.09.2023)
- <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/12025.pdf> (08.09.2023)
- <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/05/20060520-2.htm> (10.09.2023)
- <https://www5.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5920.html> (10.09.2023)
- https://www.ilo.org/ankara/about-us/WCMS_372874/lang--tr/index.htm#:~:text=ILO%201919%20y%C4%B1%C4%B1nda%2C%20Birinci%20D%C3%BCnya,in%C5%9Fa%20edilebilece%C4%9Fi%20inanc%C4%B1ndan%20hareketle%20kurulmu%C5%9Ftur. ILO. (11.10.2022).
- OECD. (11.10.2022). https://www.oecd-ilibrary.org/sites/3d96efc5-en/1/3/4/index.html?itemId=/content/publication/3d96efc5-en&_csp_=2c2e680562193998e9d20ed6a45a9242&itemIGO=oecd&itemContentType=book#section-d1e16685
- TBMM Tutanak Dergisi*, (1-11-1950;9) https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/tutanak_dergisi_pdfler.birlesimler?v_meclis=1&v_donem=d09&v_yasama_yili=2&v_cilt= (12.09.2023)